

Діло

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛДНЕМ

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Ваша, Василь 10. II. 60.
Конто потр. нмз. 143.322.
Адреса для телеграм
"Діло" Львів.
Гол. Редакція приймає
літ 1-2 год. попередно.
Рукописи не зворотяться.

ПЕРЕПЛАТА:
Місячно в гурно 4-20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.
Італії 750 літ., Німеччині 750
марк., Швейцарії 8 шв. фр.,
Чехословаччині 30 к. к. Р.
Австрії 750 літ., Болгарії 750
літ., Данії 1 дол.

**В справі оголо-
шень згадатися
до Адміністрації.**
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Манівцями.

В Варшаві закінчився з'їзд представників професійних спілок з усіх земель, що належать до Польщі. Це був з'їзд тзв. класових спілок, тих спілок, що перебувають під егідою ППС. Природно, що він носив виразний національний характер. Але були проте на ньому представники зорганізованого професійно німецького і жидівського робітництва. На з'їзді говорилось про необхідність задовольняти в професійній роботі національні вимоги жидівського і німецького робітництва. За те представників українського робітництва, які так яскраво виявили себе у зв'язку з варшавським з'їздом.

Більше того! Відсутність ідеїного провладу в робітничому русі, відсутність української робітничої партії відбивається в той спосіб, що ті спроби організованих виступів робітництва, які мають місце, направляються по цілком непевних шляхах. Кілька місяців тому назад були ми свідками того, як певна група хотіла скерувати український робітничий рух по річці ППС. Маємо на увазі той орган, який так невдачно почав був випускати п. Кушнір (вийшло тільки перше число). Тепер у зв'язку з з'їздом інша група випускає свою відозву і пробує зазначити свої позиції. І знову аналіз цієї відозви переконує нас, що ця група стоїть на становищі не українського, організаційно-самостійного робітничого руху, а державного робітничого руху. Ця відозва — може неспівомовно — поновлює традиції Миколи Ганкевича вперед дванадцять років у відмінному виданні. Протестуючи проти польонізації професійних спілок, вона анушує такі помірковані й компромісові домагання в справі національних потреб українського робітництва, що фактично польонізація продовжується би навіть тоді, коли б ті домагання були здійснені.

Тут є лише один вихід — а саме: створення самостійної української робітничої партії, партії, яка стояла би на ґрунті оборони національних економічних і політичних інтересів українського робітництва та вела би лінію цієї оборони цілком незалежно: створення, вільніше відомлення такої партії було би товчком до розвитку українського робітничого руху, вивело би його з теперішніх манівців, взагалі причинилося би до оживлення нашого життя.

Завданням тих, що стоять на ґрунті ідеології робітничої класи, було би взятися до цієї роботи, до справи створення української робітничої партії, а тоді й голос українського робітництва в професійних справах й установах не був би голосом „вопіншого в пустині“.

Чи Ви вже є членом Кооперативи „Рідна Школа"? Як ні, то приєднуйтеся негайно! Один уліт (пай) 5 зл., число улітів необмежене. Висока 50 грошів. Заняття приступлення можна одержати в кожному Кругу У. П. Т. — Пишіть і посилайте гроші на адресу: Дирекція Кооперативи „Рідна Школа“ Львів, Ринок, ч. 12. II. 60.

Шляхами безправства.

Проміж сенаторів Капличського, виголошачи в Сенаті 12 червня н. р. підчас загальної дискусії над будинком на 1925 рік.

Високий Сенате! Під ухвали Союму та Сенату проведено другий річний бюджет. В часі нарад над бюджетом 1924 п. в обох палатах голосували український і білоруський клуби проти його прийняття. Стаді та незвичні причини змушували обидва клуби до такого а не іншого становища. Всі ці причини, що диктували нам опозиційну політику супроти уряду, були тут і в соїм вже не раз належно висвітлені а тому вони Вам, панове, мусять бути добре знамі. Та всеж таки певною своєю обов'язком згадати про них коротко ще раз, а то тому, що й нині ті самі причини змушують нас до голосування проти бюджету.

Всі ті причини належать зредувати до одної категорії, яку я назву делікатно: неприйнятності засад конституції супроти українського і білоруського народів та об'єднання міжнародних трактатів, що зобов'язують Польщу супроти національних меншостей. Така політика супроти нас, яку диктує реакційна більшість обидвох палат, доводилася в Польщі до фактичного заміщення конституції та до фактичного введення іншої неконституційної конституції, якої засади панове можуть знайти у відомій Вам напевно книжці п. Станіслава Грабського „Уваги о халі обещаній“.

Бо наповеду, чи покращало бодай у дечому становище українського народу на протязі останнього року? Чи пересунулися ми, український 8-ми мільоновий народ зі становища громадян другого або й третього ряду до рівноправного та рівнозначного становища з польським народом? Мусимо ставити, що ні; навпаки наше становище на протязі минулого року значно погіршилося. Ми Українці маємо незаперечне право до свого університету, який тоді тільки може словити своє призначення, коли знаходиться у нас вдома, на нашій території, між нашим українським народом і того нашого права ми будемо боронити за всяку ціну. І ось вже шестий рік ми під Польщею і не зважаючи на давно прийняту законну ухвалу соїму, ми до нинішнього дня як не малі університети так і не маємо. Шестий рік наші діти мусять скитатися за кордоном у милосердних сусідів, або вчитися у львівських підземельних виставлені на поліційні нагітки і все те в ім'я науки, в ім'я культури.

Ліквідація української середньої школи а також початкової народної, до яких маємо право на основі польської конституції і міжнародних трактатів, розпочалася на добре саме в останньому році, по виданні закону про мову навчання в школі. Утракція шкіль, той педагогічний абсурд, увійшла до закону виключно для того, щоб стати зняттям безоглядного нищення українських шкіл.

Українське приватне шкільництво ледає негетуге, бо його ледає толерують і крім тобих приватних пі-

натій на Волині: в Кремені, Луцьку та Рівні — неможливо цім одержати дозволу на наші середні школи. Наприклад 3 роки роблено старання для відкриття середньої школи у Володимирі Волинському і ніяк не можна було отримати дозволу. Не кажу вже про Холмщину, Підляшє та Полісся, де не тільки не дозволяють на відкриття українських шкіл, але не надіються до школи навіть науки української мови, не зважаючи на довгання тамошнього населення. І те слабе середнє шкільництво старється влада знищити таким чином, що не дає тим школам ні державних субсидій, ні права прилюдности а мусять вони удержуватися з пожертвувань українського населення, яке й так знищене шкільництвом військової та непосильними податками. Український народ, що платить податки на дохід і потреби держави, отже і на шкільництво, мусять крім того удержувати з власного гроша ще й свої приватні школи; отже несе подвійний податковий тягар. Коли не зважаючи на нечувані перешкоди та переслідування шкільної та адміністративної влади (про що вносили українські та білоруські послы масу Інтерпелляцій), український народ і білоруський зачинає шляхом внесення декларацій за українською школою і білоруською, тоді почалася контракція шкільної влади, яка змарила до того, щоби при допомозі способів, недопустимих у правовій державі, змусити той народ до унезавдання власних декларацій. Як назвати пратикноване шкільними інспекторами титання населення на десятки верст і кілометрів, при участі поліції, у гарячому часі подвигів робіт для переслідування в справі декларацій за українською школою? А як назвати накладання кво у сумі по 50 зл. на родині за непосилання дітей до польської школи а подекуди то й за непосилання дітей до шкільного віку та одночасне об'єднання звільнення від тих кво, якщо підпишуть зрозумілу шкільним інспектором декларацію за польською мовою навчання в школі? А що означають накази інспекторів, що зобов'язують учителів початкових шкіл до того, щоби вони вистаралися до 20 декларацій за польською школою, бо а протівном випадку їх звільнять із посади? Накінеш, як трактувати випадки малтретування а навіть в'язування людей за те тільки, що в часі тої плейбістської акції допомогли селянам випознати декларації за українською школою? Всі ці випадки — це випадки останніх днів і відносно них внесено вже відповідні Інтерпелляції. Яке враження зробило це все на населення? Все те зродило в нього пересвідчення, що в Польщі треба вистергати виконувати навіть ті права, які йому прислугують, які застережені йому законом. І наріз подекуди вистергається, бо все це надається йому провокацією, якої метою виявлення осіб несприхильно настроєних до польської школи та до цілої польської держави.

Чи суароти всього повищеного, а також супроти переслідування українського руху взагалі, а навіть чисто культурного зокрема, можна дивуватися тому явищу, що той

навід боїться користати навіть з тих коротких прав, які йому застережено в так зв. «законних загонах» на полі адміністрації і судівництва? А як кинь собі адміністративна влада і то вирвано, недоводячи кинь і в оцінок українських культурно-освітніх установ таких як «Просвіти»? «Просвіти» поширені переважно по українських селах і затверджені воїм в порядку, приписаному законом, та не вважаючи на те, їх на кожному кроці вивести адміністрація і відстрашує населення від тих установ.

Щоби не бути голословним, подивимся на історію «Просвіти» в Рівні, що обіймає своїми філіями цілий повіт. Це товариство загалом ліво орієнтоване, це в червні 1920 р. на основі затвердженого владою статуту і на основі 22 арт. розпорядку генерального комісія східних земель з 25 грудня 1919 р. має товариство право збирати жердань всього роду при допомозі публичних зборів для побищення своїх фінансів. Тимчасом останніми місяцями рівненський староста систематично забороняє товариству всякі збори, а також забороняє влаштування театральних вистав і в Рівні і в повіті. Робить він це, не вважаючи на інтервенцію волинського воєводи в цій справі. Той самий староста дає все дозволи на збори для польських, житавських і російських установ чи комітетів. Відмову для Українців опирає він на 11. артик. розпорядку міністерства внутрішніх справ з 12. грудня 1919 р. до декрету з 7. лютого 1919 р. про публичні вистави. Тимчасом виявляється, що названий артикул вже давно замінено новим розпорядком того самого міністерства з 10. липня 1920 р., який наказує товариствам і особам, що організують вистави, щоби в певному означеному речині повідомили тільки старосту про намічену виставу та подали при цьому дату позволення виставляти дану виставу.

Своїми заборонами фактично припиняє староста всяку роботу в легально існуючому товаристві. До того треба додати ще всі ті прикрити та переслідування, на які виставлені представники товариства в урядах і в себе дома, всі ті репресії та арештування бушімо по непорозумінню і т. д. — то вище яскрава картина безправства та анархії, в якій поставлене культурне життя нашого народу. Тепер питаю: до кого накінець маємо право звернутися в Польщі зі скаргами на всі ці надужити? Я був би задоволений, якщо б панове вказали би мені шлях, яким треба би йти, щоби вивести всі ці надужити та тортури, щоби відновити наших бодай культурних установ не була залежна виключно від «władz państwowych» п. старости. Та, ви, цього шляху не вказуєте, бо в Польщі його нема, бо ви самі погоджуєтеся з тим та акцептуєте пануючий режим.

(Докінчення буде.)

„Концесії“.

(IV.)

Ухвали «кресової секції» в земельних справах є тісно зв'язані з долею земельної реформи, яка перешлила вже тернисту дорогу комісії і, входить на плечу союзу. А зв'язані ті ухвали є настільки, наскільки уряд хоче допустити «кресове» населення до користування зі земельної реформи. Ухвали «кресової» секції вказували на те, що невідлучне є, що щось капе й українському селянству. Але що саме і кому? — то велике питання.

Вже в попередній статті зазначили ми, що колиб не допустити на українську національну територію ані одного колоніста зпова і не мож, то

в найкращому випадку тільки 300 тис. гектарів землі в дійсності могли перейти в селянські руки. Та в останніх днях піднесено вилучення т. зв. «проміслових господарств» в 450 тис. гект. на 550 тис. гектарів. Таким чином можливий запас, призначений на земельну реформу, спадає на 100 тис. гект. для цілої держави, а що найменше на 50 тис. гект. для української національної території. У висліді одержуємо вже тільки 250 тис. гект. для парцеляції між псе селянське населення, тоді як для «proletariat» самих лише карловатих господарств треба 1 міль. 800 тисяч гект. землі. Одночасно комісія різних реформ підвищила розмір новостворених господарств до 45 гект. простору. Що це значить, що слід розуміти під «новотвореними господарствами»? Очевидно ніщо інше, як дальшу колонізацію, дальше насичення на схід мазурсько-польського елементу чи то під фірмою військового осадництва, чи цивільної колонізації.

Це одна сторона медалі. А друга? Друга — це спосіб і засоби перекладення земельної реформи. Велика більшість польського союзу, спираючись на постанови конституції, яка мимно не допускає вилучення без відшкодування, невідлучно бажає набити відшкодування кишені селянськими грошми. Українські й білоруські послы та польська селянська партія «Визволені» виставили домагаюся переходу землі в селянське посідання без відшкодування. Навіть пепесівці, що від довгого часу в соціальних справах йдуть у хвості польської великоземельної (політичної й соціальної) реакції, стверджують, що вимога переходу землі до рук селянства є моральною оправданною. Центральний орган ППС. «Робітник» в статті «Вивласнення без відшкодування» (ч. 151 з 3. п. м.) пише:

«Оцінюючи це внесення (себ-то внесення «Визволені» про вилучення без відшкодування) сразу слід ствердити його повне моральне оправдання. Історія великої земельної власності — то історія ніколи, без ніякого відшкодування, брутального й безоглядного вилучення селянських панам. В ході того історичного процесу вилучення більшість, щоби жити без праці. Тепер йде про вилучення меншості в користь позиційної маси. З цієї точки погляду не може бути мови про те, щоби обшарникам щось належало, так бачимо, що їх не пускається з собою», як то вони давніше робили з селянами. В їх руках лишаються значні простори землі, які дозволяють на розв'язок достатню істатування і на розв'язок користуватися, як сьогодні в дійсності рілляю продукції».

Та пепесівці не вдоволяються «моральним оправданням». На їх думку на перепоні здійснення, введення в життя цієї моралі стоїть «правна свідомість капіталістичної суспільності», «господарська і політична сила капіталістичних верств» і акції національний мент. Те, що в Латвії вилучено обшарників без відшкодування, — на думку пепесівців — нічого не значить, бо там вилучено обшарників чужої національності, а тут треба вилучити своїх. На те пепесівці не підуть. Вони не приложать рук до зломання господарської й політичної могутності великих земельних власників, які прещин є «культуртрегерами» на «кресах». А на оправдання такого свого становища вони мають сотню аргументів. Вилучення без відшкодування — це революція, яка зовсім не підходить під теперішній світогляд пепесівців. Коли обшарники довідалися, що над ними висить вилучення без відшкодування, то знищили би маєтки, а за ними (цими маєтками) просто розривається пепесівське серце і т. и.

Та нам не цікаві натятані аргументи пепесівців. Одначе фактом є, що селянство взагалі, а малоземельне зокрема не в силі не то тепер, але на десятки літ нічого заплатити за землю, колиб навіть хотіло.

Якже відшкодування в таких умовах може селянство дати поміщикам, що повбувають тільки надміру землі? Відповідь коротка: ніяк! А коли земельна реформа є побудована на принципі відплатності, то ясно, що з цієї реформи не буде ніякої користі для українського селянства. Правда, згідно з теоретичним ухвалом «кресової секції» на «кресах» має розпочати свою діяльність Рільний Банк, але хто зможе користуватися прихильністю і кредитом того банку? Очевидно в першу чергу польський елемент місцевий і осаджуваний на «кресах», а опісля спорадично заможніші селянство, очевидно, як добре буде записане у книгах химерних політичних аластей. Малоземельне й безземельне селянство, українське саролетаризоване село буде з природи річи відсунене від кредиту, бож навіть не матиме відповідного підкладу для збуття кредиту. Таким чином «proletariat» карловатих господарств без сумніву не вийде позарямки ухвал «кресової секції» без огляду на те, чи парцеляцію переводитиме Рільний Банк, чи власник маєтку у власному заряді.

Доповнення карловатих господарств, розуміється — тільки частинне, лише тоді може бути реальне, коли держава безвідплатно переведе земельну реформу в користь малоземельного і безземельного селянства.

Та на такий крок не зважиться ніякий, навіть найбільше ліво настронений сою і уряд.

На Великій Україні.

(Від власного кореспондента.)

Варшава 17. червня 1925.

До Варшави прибув цими днями з Києва, як репатріант, бул. офіцер денікінської армії, що біла 5-ти останній літ прожив на Великій Україні — в містах і в селі. Поляк з походження, він майже не балакає по польськи, бо з дитинства користувався московською мовою. Українську мову добре розуміє.

Гурток Українців, переважно Києв, запросив цього пана до себе і докладно розпитував його про сучасне становище в містах і селах під радянською владою. Він розповів багато цікавого, але я зупинюся тут лише на тім, що ближче торкається національних справ і в першу чергу українців.

Всі урядові установи вже українізовані, діловодство провадиться українською мовою, зі сторони ж теж балакають по українськи. Хто знає лише московську мову — тому дають позначення по московськи. Серед урядовців багато Жидів і Росіян; Українці становлять меншість, бодай у Києві.

У високих школах всі лекції анклаються українською мовою, але серед професорів багато Москвіти, що української мови не знають. Вони користуються при викладі жадливою мішанкою слів. Серед студентів дуже багато Жидів. Ліше справа стоїть в середніх та нижчих школах. Хоч і тут залишилося чимало старих учителів, але вони якось більше обзнайомлені з українською мовою. У Києві діти вживають української мови не тільки в школі, але й на вулиці. Цього не можна сказати про громадян взагалі. Вони більш-менш вільно вживають української мови лише в глухих провінціальних місцевостях, а в міських центрах уникають балакати на вулиці по українськи, як що тільки не належать до комуналістів. У Києві всіляк — в тоймаві.

в крамничках, на гулячках і т. д. — брешуть московська мова. Появляється на тій, що українство загальне підпорочило в більшості, і коли хто отжезито вживає української мови — на його обличчя з'являється увага агенти ДПУ, та просять, хто він такий.

Інша справа в селі та в дрібних містечках. Там українська мова розвивається вільно. Поки що вона виявляється у тім, що селяне негативно, навіть порожа ставляться до Москвіти («жидів»). Польські («лахів») та Жидів, як до чужинців. Під національно-українським поглядом найцінніше талон на селі те, що завжди виставляете гурток свідомих і активних прощованих на культурній праці, які потрохи підіймають свідомість мас. Серед цих діяльних елементів більшість інтелігенти, що перенесли із міст, вигнані голодом, а з чимало є й селяне.

Само собою розумію, що свою національно-культурну працю вони мусять провадити, пристосовуючись до більшовицьких вимог, та важного значіння це не має. Навіть незначить більшовицькі розуміє, що до чого йде. На жаль, треба визнати, що шкільна освіта на селі анхольється в незвичайно важкому стані. Народ рішуче не хоче підпорочувати ті школи, а які не викладаються релігія, а ті школи, де релігія викладається, зичене влада. До цього треба додати, що шкільних підручників ще й тепер на Великій Україні обмаль. Школярства бібліотек і взагалі книжок до читання, то з кожним роком українська книжка бере на собі гору над московською. Але взагалі кажучи, небагато книжок проходить на село.

Церковно-український життя під інформатором мало ймається не може з певністю про те розповідати: але загальне вражіння з його склалося таке, що автокефальна церква втратила чимало своїх позицій під натиском «живої церкви», яка вважається урядовою. — Морального авторитету «живої церкви» не має. Прочан талон у Київ значно менше, ніж колись. Церковні святині потерпали великі збитки. Майже всі будинки Ліри зняті інвалідськими установами, а Вилубельській монастир, Київський пустинь і т. д. перетворені в ратуши. Монахи там зачинені, але вони мусять заробляти на хліб у тирядгоспах (радянських господарствах).

Взагалі під радгоспів майже по всій Україні найцінніші міста. Крім того багато землі поставлено до цукрозавреня, а навіть до горіленя та млинів. Це дуже збитково на кількості землі, що переліда селяни. Обжачені до того ще великими податками вони рвистаються.

На Україні незадоволені утворенням молдавської республіки. Мислється, що а неї викроено до республіки, на 70 відсотків заселена Українцями. Здається, й більшість вже перестали захоплюватися своєю невідомою ідеєю. Бо вони дали зброю в руки Румунів. Вони кажуть, що коли навіть по той бік Дністра істнує територія, заселена Молдавцями, то якже право землі, що перейшла під владу Румунії? Виходить, що більшість пережитували.

Наприкінці наш бесідник зазначив, що Росіяне на Україні — загалом, без ріжниць політичних переконань — дивляться на сучасне становище, як на часове, і твердо мріють про відновлення єдиної Росії.

Пам'ятаймо: Рідна Школа — це не радянська фортеця, це певний захист і добі ліквідації.

Академія пам'яті Б. Грінченка.

(Лист із Праги.)

Український Педагогічний Інститут ім. Драгоманова в нагоди 15-ти річчя з дня смерті Б. Грінченка влаштував 13-го червня пр. засідання, присвячене його пам'яті.

Директор Інституту проф. Л. Біленький в своїй вступному слові нагадав присутнім, що 6-го травня пр. минуло 15 років з дня смерті великого письменника, видатного вченого та славного діяча на культурній ниві, Б. Грінченка. Пам'ять покійного відзначала аудиторія постановкою з місця. Першим докладником виступив проф. Д. Дорошенко, який характеризував Б. Грінченка, як громадського діяча та дядька, збудувавши свій доклад не тільки на друкованих матеріалах, присвячених покійному, але й на особистих спогадах. Проф. Дорошенко довелося бути близьким свідком тої праці, яку провадив Б. Грінченко, як редактор „Громи. Думки“ та голова т-ва „Просвіта“ у Києві. Віддаючи всьому себе громадській справі, Б. Грінченко вимагав такогось відношення й від інших, і от на цьому власне тлі й складалася легенда про такий, неуживаний характер Б. Грінченка. В наслідок цих вимог при громадських справах залишалися лише ті, які дійсно могли активно працювати. Але й працюючим не рідко доводилося вислухувати від Б. Грінченка такий „raiee poster“, що надовго залишався в їх пам'яті. Особливо доставалося тим співробітникам „Гр. Думки“, яких статті з боку мови не задовольняли редактора, великого знавця живого слова. Особисті спогади проф. Дорошенка, в зв'язку з загальною характеристикою Б. Грінченка, як культурно-громадського діяча, представили живий образ покійника.

Проф. Л. Біленький присвятив свій доклад поетичній творчості Б. Грінченка. Через уся поетичну творчість Грінченка черпаючи ниткою проходила дві найголовніші ідеї — відважність рішучих краєві та чисте кохання, яке також приводить до тогож самого служення своєму народові. Б. Грінченко — це поет громадянської музи, поет сумних картин, поет тяжкого лихоліття 80—90-х років українського життя. І тільки серед дітей та серед власних споминів з дитячих років поет спостерігає правдиві й високоморальні відносини. Тут усі яскраві поети і віра, що „світ не вечерний жаланий засне і нам серед ночі й пітьми“.

Як поет, Грінченко визначається, за думку проф. Біленького, загальною архітектонікою розроблення сюжету та піднесенням у поетичній формі своєї теми.

Два боки українського життя оспівував Грінченко: життя народне, яке було в дійсності, та життя вільне, шалене, до якого він прагнув відняти сучасне буденне життя. З цього погляду душа поета нагадує нам образ Дон-Кіхота, з якого всі сміялись, але який сміло йшов на всі муки, і образ із балади „Лісовий цар“ Гете, де в душі поета спочиває спостереження реального життя народнього. — то батько з цієї балади, — і понура картина дійсності перетворюється в чудові картини його мрій і віри в майбутнє щастя, — то син з балади. Такі головні точки докладу проф. Біленького.

Останній докладчик — проф. В. Сімович присвятив свій доклад розробці приць Б. Грінченка з боку мови. Грінченко не був фаховим філологом, що робить свої висновки на основі студій історії мови, розробляючи діалектичні явища з погляду наукової фонетики і т. и., але був письменником-практиком, що пристрасно любив засіб для своєї творчості, українське слово. І хоча „Словник Грінченка“ вичаляв

з наукового погляду хиби, неж свою велику вагу має та залишить свій слід в історії нашої філології. Аудиторія гучними оплесками нагородила кожного з цих трьох докладників, які дійсно зумили — кожний в своїй ділянці — яскраво змалювати різносторонню діяльність покійного Б. Грінченка.

Прага, 14 червня 1925.

Ст. Сіропольно.

Голод.

Бюлетень Крайового Комітету Допомоги „Голодному Селу“.

Ч. 12. червень. 1925 р.

Організаційний рух.

Заснувався Комітет допомоги „Голодному селу“ в Самборі, Долині, Коянівці і Судовій Вишні; на Волині організувалися комітети в Ковлі під головуванням пос. Підгірського, Крем'яні під головуванням пос. Б. Козубського, Сарнах під головуванням Личинського, Рафайлівці під головуванням Антоновича. В цілому педі протівля йде жвавий рух по утворенню сільських комітетів; до таких комітетів між іншим належать пов. Яворів, Добромиль, Турка.

Відгуки за кордоном.

Заснувався Комітет допомоги Голодному селу західно-українських земель в Кенігсбергу (Німеччина).

Заснувався Комітет допомоги Голодному селу західно-українських земель в Парижі під головуванням І. Ворпакса; Комітет заснував свої філії в Білостоці, Санкт-Петербурзі, Тунісі. На загальних зборах „Союзу українських громадян у Франції“ 24. травня внесено пов. обговорення справи голоду, таку резолюцію:

„Загальні збори Союзу українських громадян у Франції, заслухавши доклад п. Норича-Данковського про голод на західно-українських землях, шкідливі разом зі своїми даними своє глибоке співчуття голодному селянству й побажання муною й твердо вийдержати чергове нещастя.“

В табір в Йозефові (Чехословаччина) організувався Комітет культурно-гуманітарних і економічних установ табору для допомоги голодному селу. Час від 19. квітня до 19. травня назначено місяцем допомоги голодному селу.

В цьому часі влаштувалося:

- 1) Збірку дітей в день „Писанки“ для 19. IV. п. р.
- 2) Академію „Українське Слово“ для 4. V. п. р.
- 3) Опорентування жителів табору, що мають сталі побора 5 лор.
- 4) Опорентування таборових установ.
- 5) Добровільні датки на листи.
- 6) Театральну виставу для 13. IV. п. р.
- 7) Штотий вечір і національні танці для 20. V. п. р.
- 8) Візано також всі українські робітничі відділи для переведення подібної акції.

Але ж дала за підтримання видатків 2500 чеських корон, які переслали до Каса Красного Комітету.

Заснувався Комітет допомоги Голодному селу в Скрантоні Па (Канада).

Становище в судовій пов. Бірча:

Голод без вибік в кожному селі. Стан катастрофічний в двох селах — у Ямні горішній і долинській.

По інших селах є подібний голодуючий родина в числі по кільканадцять в селі.

Появ засіни, сподіваний добрий урожай, але дочекається нового збору нема при чім.

Платити по двох просто міліметрам, двома нехотувають ситуацію, мають робітників за пасивною, спільну аренду, а оскільки опріч цього ще часом потребують, то платять дуже малу ціну. — Досі плавають в тутешнім окрузі в справі допомоги нічого не зробила. Удільна тільки Банк колезий позички векселею, платної в жовтні.

Становище в повіті Турка.

Повіт Турка, як гористий повіт, в часі додатних зборів не продукував ніколи на стільки зерна, щоб вистало на прожиття населення. Минулий рік, в котрім збори задалі загальною неурожаю і в тутешньому повіті не доносили, не видав зерна на стільки, щоб і найбогатшім вистало на прожиття і засіни. Церква до-помога нічого не помогла, бо на цілий повіт, що складається з 71 громади, воевіство станіславське дало більше і малої по-слости признало ледви 20.000 зол. Населення тому мусить зерно купувати, а найбільшій задала браку зарібку не мають спримоги набутти гроша, бо хоти в не-редовній часі було чинити 12 тартаків в повіті і найбільш мави спримогу заробити і в повіті і в тартаках, то нині є чини-ти тартаків ледви 5 і то займають міні-мальне число робітників.

Ширіть наш часопис!

3 дням 1. червня ц. п. поміч виходити журнал „НОВА ХАТА“

присвячений людям і спільним домашньому й кожному господарству.

Одиницький того рода український журнал.

Передплата до кінця року для краю 8 год. Для загальної 2 год. дол. або їх рівно-квітості. — Ціна одного числа 1/20 зол.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Нова Хата“, Львів, вул. Руська 18/III. (звичайна „Новага Чеса“). Телефон 30—13. Конто Почт. Каса Оплатності Країна ч. 405.361.

3 діяльності української парламентарної репрезентації.

Світ.

1. Український посол Андої Падук виступив на пленумі союзу для 9. червня ц. р. промовою в справі об-бес-чування від неща-сливих випадків.

2. Український посол Якія Войтук вніс інтерпелляцію до міністра праці та суспільної опіки в справі ісправі то-вар-и-шів у справі позабавлення даху над головою ро-бітничої родини Закор-д-ки. Названа родина позабавлена хати жила рітій місяць під м'стом.

3. Посол Т. Приступа і тов. вніс-ли інтерпелляцію до міністра спра-ведливості в справі голо-ді-в-и політичних в'язнів у білостоцькій тюрмі. Ше 3. червня вибухла у білостоцькій тюрмі гітложа політичних в'язнів через неми-ну-ю важку торгівлю відносини і ек-протест проти надужит і переслідуван-ня політичних в'язнів тюремною адміністрацією.

4. Український посол Приступа Тимко і тов. постановили інтерпелляцію до міністра справедливості в справі за-борони святкування 1-го травня політичним в'язням у львівських тюрмах.

5. Посол А. Пашук і тов. до міністра внутрішніх справ у справі неза-конного завішання у своїх функціях відділу професійної спілки ро-бітників деревного про-мислу у Станіславові.

6. Посол А. Пашук і тов. до міністра внутрішніх справ у справі не-законного завішання у своїх функціях відділу професійної спілки ро-бітників деревного про-мислу у Станіславові.

7. Посол Т. Приступа і тов. ріш-ли ставити інтерпелляцію до голови ради міністрів і міністра закордонних справ у справі вербування французьким урядом е-мігрантів із Польщі до французької армії, що воює в Марокко.

Парламентський діяч „Ліантє“ при-ніс відомість, що французький уряд пере-в-одить своїх емігрантів із Польщі, неща-сних робітників та селян, апітанів за го-лодуванням та екстрем до французької армії, яка воює проти тамонних Ріфка-бі-ля у Марокко. Невдоволюючи англій-ський шолодник „Мечестер Гарієн“ до-кладний текст польсько-французького со-юзного договору з 19. лютого 1921 р., си-лою якого оба уряди зобов'язуються по-винуватися у всіх справах закордонної політики, а на випадок війни, організувати собі взаємну мілітарну підтримку. З по-рози річ насувається вже питання про те, чи французьке вербування до маро-кканської війни серед емігрантів із Польщі не опорується саме на проміжному поль-сько-французькому договорі. Польський уряд, що є зираником інтересів обшари-ниста і капіталіста, до чого прагнуть маси міст і сіл до руїни та бажаючи по-збавити тих покривджених елементів з краю лишає тисячами селян і робітників на страшній роботі до Франції, та віддає їх на поталу і безоглядний визиск тамон-них капіталістів. І не дється в той час, коли в Польщі маса багачів та землі, якої опиче в інтересах поміщицької і панів уряд не хоче розділяти поміж тих неща-сних, що йдуть тисячами у світ за очі. А там їх не тільки використовують, але й на-морожують до кровопролиття і в інтересі французького імперіалізму і капі-талу. Інтерпелляти домагаються від уряду виснаж.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Амундсен вернувся!

З Нью Йорку відомляють, що Амундсен вернувся 18. червня ве-чером на Шпіцберген.

Перед упадком Пенлеве?

В соц. партії обговорюють спра-ву, чи слід попірати уряд Пенлеве без огляду на фінанс. проект Ка-й-о. Головні прест. партії, як Блюм, Ренодель і Орельє напірали на соц. фракцію продовжати політи-ку картелю лівих, але інші соц. депутовані заявляли, що не будуть попірати уряду, з причини стано-вища уряду в будж. і марокан-ській справі. Думають, що 18. VI.

на зборах соц. ухвалити внесення проти уряду Пенлеве.

Нім.-польсь. екон. війна.

Німецький уряд повідомив тор-говців угіллям, що від I. VII. не буде виділяти дозволів на привіз угілля з Польщі. 17. VI. відбулося засідання польського політ. комі-тету мін. під проводом прем'єра. Рішили видати заборону привозу деяких товарів до Польщі в скіль-кості, в якій викататимуть утрати польського експорту для їх рівно-ваги. Німецька рада мін. ухвалила 50 мільонів зол. марок міністрів налі господарки Нейгазенові для підмоги того промислу, який по-терпить шкоди наслід митової війни з Польщею.

Маневри фльоти ОРСР

В найближшій часі мають від-бутися на Балтійському морі де-монстраційні маневри радянської фльоти.

Війна в Марокко.

Пенлеве мав заявити на тайному засіданні IV. комісії палати, що спротив Абд ель Кріма не потриває довго. На підночі Кабіліі оконечно побиті Францією. На сході у на-прямі Альжирі всі ком. шляхи в руках Франції. Перед неств. ску-гою на сторожі Еспанія. Теперш-ній головнокоманд. франц. військ у Марокко, Ліантєль, уступає. Його наслід. називаються: марш. Петена, ген. Райана і ген. Гуріа. „Попе-льо д' Італія“ містить інтерв'ю сво-го кореспондента з Абд ель Крі-мом. Він заявив, що колиб хотів його війська ще нині зайняли би Фез. Уважав себе непобитим, Ка-білі так приготавили до війни, що в разі блокаде, вели би її і Зліта

Біржа.

Львів, 19. червня 1925.

Годині.

Амер. дол. 518 — 518½, канад. дол. 500 — 500½, чеські кор. 0154 — 0154½, австр. ш. 0024 — 0024½, франк. франк. 0244 — 026, швейц. фр. 100 — 101, англ. фунт. 2485 — 2500.

Злата. 20 кор. 2170 — 2180, 20 франк. 1960 — 1970, 20 марк. 2470 — 2480, 10 руб. 2670 — 2780.

Відгуки дня.

Наці і Палад.

Галицька польська преса заздало протів-ить війну з Восточною. Варшавські не тільки люди з „допомогою выкаталістам“ з російською політикою, але й компетити йоранти в кресюних справах. Вони хочи не орієнтується чого треба від мис-ли до сплатного щастя і до на-приследи ідеальних відносин з ним. Оми-шністю.

Ніде появила діти, галицькі Польки ма-ють рацію.

Коли тільки Варшава робила щось на свою руку, ніколи з цього не було пуття. А декому хоч і було що, то хіба оазя компромісиза.

Саме про одну з таких компромісизацій доносили недавно польські часописи. Варшавський впливовий до червонозвонки, щодо повного зблизнення українського і поль-ського народу бракує ще тільки не-маленької брошури. Брошура ця викладатиме урешті всю велич польської культури і роботи на сході і підготує україн-ську масу до ще більшої відносини для своєї доброти.

Сам поміся такої брошури був дуже похвальний, але виконання його було „дід-пом“.

Варшавський уряд що десь димоніє, тільки не знала де. Знала що є у Львові вели-кий прохильник ідеї Гайдамака п. Я., тільки не знала як його адреси, ні його часної філозофії.

Не добути про те, вислав до Львова якогось дипломата, щоб він старався переконати п. Я. про не-можливість такої брошури.

3. прохання Визначити Службу Школярів, Радників та Родичів